

BRODERIETS BERÄTTELSE

Det börjar i minnesskärvor och korta, avgränsade händelser. Bilder av djur och natur, människor och föremål. Fotografiska ögonblick som stannar kvar och gör sig påmind, kanske flera decennier senare. Mönster i mattor, trädstammar, porslin. En värld av hågkomster och korrespondenser.

Ett av konstens uppdrag är att skapa linjer och förbindelselänkar, olika sätt att förstå det föregivna materialet, koppla samman detaljer, följa spår. Att ge plats åt det oregelbundna och slumpmässiga, det som inte går att räkna ut i förväg men plötsligt finns där, mitt framför ögonen. Meddelanden dyker upp som ur ingenting, hittas i skåp, bland lakan och diabilder, brev och fotoalbum. Kanske är det bara en tygbit, eller en brosch som gått i arv och länge varit försvunnen. Så sitter man där med det märkvärdiga framför sig och en hel värld av associationer och igenkänningar väcks till liv. Det är gammalt, det är alldeles nytt.

Ida-Lovisa Rudolfssons broderade bildvärldar handlar om denna synskärpa, om det som gör sig påmint. Tingen återskapas men svävar omkring, hamnar i andra rum, får nya konturer. Liknande motiv återkommer gång på gång, i snarlika formationer, men det är alltid något som skiljer. Små brytningar i ljuset, kväll i stället för morgon, en kopp till vänster i stället för till höger. Ryggsäck, rullgardin, regnkappa, radioapparat. Lådbil, flygmaskin, segelfartyg, bilfärja. Hål i marken, hål i trädstammar, hål man kan försvinna i, hål som finns där som mystiska mellanrum.

Alltid en synlighet, en tydlighet, som lockar in i det som berättas. Närhet och oändliga avstånd i samma bild. En gigantisk snigel intill en flicka på sparkcykel med en indianfjäder i håret och längre bort ett rött indiantält. I *Trädet*, en utsmyckning till Förskolevägens förskola i Askim som mäter 370 x 200 cm, hänger repstegar mellan olika trädgrenar. En av dem leder till ett miniatyrhus, och närmare toppen hänger en mystisk väckarklocka. En bit bort i bilden flyger

fyra luftballonger och till höger om trädet, bakom en isbjörn, slingrar sig en stig fram till ett sagoslott.

Den broderade kanelbullen som någon klädd i rutig kappa, blå byxor och gröna stövlar drar i ett snöre i broderiet *Där någon möjligen väntar oss*, påminner om den piprökande hunden som hör till popgruppen bob hunds teckenarsenal (samma kanelbulle finns övrigt med även i *Trädet*, där den ligger inbjudande på ett trädgårdsbord, strax till vänster om repstegeträdet).

Då och då, men i andra av Ida-Lovisa Rudolfssons broderade bilder, uppträder trafikkonen, den som bob hund-sångaren Thomas Öberg brukar ha på huvudet. Den textila konsten och sångernas fria territorier hör verkligen ihop, genom sättet de appellerar till fantasin. Berättelserna vecklar ut sig, detalj för detalj, tar sig förbi det välkända, skapar glapp i det triviala och får ögonblicken att framstå som lekfulla och vardagsrevolutionära. ”När jag blir nyfiken står tiden still, då blir jag pigg och orkar litet till”, som det formuleras i bob hundsången ”Düsseldorf”.

”Berättelsen rör sig i bildens språklighet”, skriver Nina Bondeson, Ida-Lovisa Rudolfssons tidigare professor på HDK, Högskolan för design och konsthantverk vid Göteborgs universitet, i katalogen till en separatutställning på Eskilstuna konstmuseum 2012. ”Med små förskjutningar omskapar bilderna det välbekanta på ständigt nya sätt.”

Broderierna träder fram som språklandskap, skarpa och outgrundliga. Det som pågår i bilderna fortsätter också utanför bildytorna. Som flickan på skidor i *Spår*. Hon står där i snön, klädd i röd anorak, röda byxor, gröna strumpor och rödgrön mössa, intill en björkdunge, vid sidan av en svan. Skidspåren fortsätter i bilden, över det öppna fältet, förbi den tända gatlyktan och de gåtfulla hålen i marken, bort mot bergslandskapet på andra sidan fältet. Det påminner om stämningen i Thomas och Anna-Clara Tidholms bok *Resan till Ugri-La-Brek*, där barnen tar sig över isen till ett fjärran land där morfar befinner sig efter att ha dött.

Från själva gatlyktan i *Spår* löper ett rep ner i ett av hålen. Repet är en återkommande detalj i Ida-Lovisa Rudolfssons bilder och det spelar en väsentlig roll i bilderboken *Efter stormen* från 2020. Jag besöker Ida-Lovisa Rudolfsson sommaren 2019, mitt under skapandet av bildberättelsen. På väggen i ateljén hänger fem av broderierna i det som sammanlagt kommer att bli 18 bilduppslag. Det är spännande att vara mitt i, att se hur berättelsen växer fram, hur detaljerna laddas med poetisk kraft.

Ateljén ligger i bottenvåningen av det hus i Svanesund på Orust där Ida-Lovisa Rudolfsson är bosatt sedan några år. Dörren står på glänt mot trädgården utanför. Luften är alldeles stilla denna heta sommardag. En skottkärra skymtar på grusgången, intill en träsoffa. Det lyser av vallmo, riddarsporre och akvileja i det starka solljuset. William Carlos Williams dikt om en röd skottkärra känns nära, även om den hör ihop med ett annat slags väder.

så mycket att bära

för en röd skott-

kärra

täckt av regn-

vatten

vid de vita

kycklingarna

Den poetiska dimensionen är betydelsefull. Ida-Lovisa Rudolfsson refererar ofta till Werner Aspenström, vars vardagsnära iakttagelser har förbindelser till William Carlos Williams sätt att skriva. Det förrädiskt enkla som inbegriper förskjutningar och bråddjup. En av hennes utställningskataloger inleds med Aspenströms dikt ”Hotellrummet”.

*Det händer ibland
att vi väcks av en lampa
som inte hör rummet till.
Någon vecklar ut en karta.
Ljuskäglan ringar in en viss stad,
en viss ö eller ett visst berg,
där någon möjligen väntar oss,
dit vi antagligen borde bege oss.
Allt sker hastigt
och är fort borta.*

Vi talar om repet och hur det hör ihop med skrivandet. Repet kan ju ha så många innebörder, det kan binda fast, leda från någonting till någonting annat, hjälpa till vid olika befrielse- och flyktförsök. Man kan hålla sig i det, använda det när man klättrar eller begår självmord, göra fällor eller gungor. Repet kan leda ner i hål eller upp i träd och vara av varierande längd, kort men också mycket långt. I bilderboken är titeln skriven som ett enda långt rep som leder från bokstav till bokstav, i en slingrande, snirklig rörelse, med öglor för t och f. Det är också repet som binder samman de olika passagera och leder från den ena bildsidan till den andra. Det visar vägen, visar vad som är möjligt, blir till slut en del av den räddningsaktion som binder ihop berättelsen och frigör dess längtansfulla och äventyrliga rörelser. Ut i världen, förbi det som är inrutat, kontrollerat, förminskat.

Ida-Lovisa Rudolfsson berättar hur bokprojektet startade med en flytväst som hon hittade på en loppis. Hon hade länge tänkt på flytvästen som ett tänkbart arbetsmaterial, ett objekt med suggestiva betydelser, något att foga till de lådbilar och flygplan, träfartyg och ryggsäckar som hon länge intresserat sig för. I just den här flytvästen stod ett namn inskrivet: Samuel. Hon började fundera

kring vem denna person kunde tänkas ha varit och uppfattade honom närmast som en osynlig vän. En kort tid därefter gick hon en vandring på Tjörn, den intilliggande ön, strax söder om Orust. Vandringsleden börjar vid Säbygården, en mangårdsbyggnad från början av 1800-talet som numera är museum. Leden går genom betes- och skogsmark, förbi naturreservaten Breviks Kile och Säby Kile, och slutar vid en gammal stenstuga, längst ute på en udde.

– När jag gick in i det lilla huset låg det en pärm på ett bord med uppgifter om fiskarfamiljen som bott i huset och där en av sönerna hette Samuel. De hade levt ett hårt liv, det var jättefattigt och barnen fick samla vrakved för att kunna elda i den lilla stugan. Men när han blev äldre hade Samuel ändå lyckats skrapa ihop medel för att bygga ett eget hus, i Skärhamn, och hade också träffat en tjej och förlovat sig. Det var liksom upplagt för total lycka och att kunna ta sig från tillvaron i det lilla huset på udden. Men på vägen till bröllopet drunknade han. Jag tänkte på flytvästen som låg hemma på ateljébordet där namnet Samuel stod med stora bokstäver. Ett fantiserande satte igång. Det fanns något att utforska som började i namnet och i själva stenhuset.

Här är jag tvungen att avbryta Ida-Lovisa Rudolfsson. Jag tar fram min telefon och letar upp en sång från början av 1970-talet som berättar i princip samma historia: ”Fyrvaktarns dotter” som finns med på gruppen Contacts tredje album *Utmarker* från 1971. Sången är en sorts uppdatering av 1800-talets skillingtryck och handlar om flickan som växer upp i Pater Nosterfyren på Hammeskär och träffar Erik från Rönnäng. Men på väg till bröllopet i Dyrö församling går träbåten med fyrvaktaren och hans dotter under i vårstormen. ”Och klockorna hörs, bak från kyrkan i Dyrö, de ringer för fyrvaktarns dotter.” Det känns märkligt att spela upp den sorgliga melodin med sina tidstypiska folkmusikfioler, anakronistiskt tillbakablickande perspektiv och referenser till platser som alla ligger på Tjörn eller strax utanför. Plötsligt blir sången del av ett annat tolkningsmönster. Korrespondenserna som uppstår är både obestämbara och specifika.

Vi sitter i ateljén och tittar på broderierna, som öppningsbilden med stenhuset och det omgivande landskapet täckta i snö och där stormen har knäckt ett av träden precis utanför. I det nästföljande uppslaget ligger en person klädd i tigerdräkt och sover under täcket i en säng. På bordet i andra änden av rummet ligger en bok uppslagen. Där står namnet Sam skrivet med röd stil. Från radion bredvid hörs sprakande ljud: ”viktigt meddelande ... *sprak, sprak* ... mycket hårda vindar ... *sprak, sprak, sprak* ... från nordväst ... *sprak* ... varning ... *sprak* ... flygplan försvunnet ... *sprak, sprak, sprak* ...” På golvet ser man delar av repet. Det leder ut genom den halvöppna dörren där snö har trängt in och lagt sig över golvplankorna. I nästa bild ligger personen i tigerdräkt kvar i sängen och tittar på repet, men nu har täcket blivit ett böljande hav där man också ser en livboj och ett segelfartyg. ”Vad ville repet mig? Det slingrade sig i mina händer, försökte komma loss.”

Själva skeppet är en avbildning av HMS Erebus, ett av de två segelfartyg som Franklinexpeditionen färdades i 1845–46, i försöken att hitta den sista, utforskade delen av Nordvästpassagen i norra Kanada. Detta var marinofficeren John Franklins fjärde expedition till Arktis, men skeppen fastnade i isen, i Victoriasundet utanför King Williams land, och ingen i besättningen överlevde kylan och de hårda villkoren i vildmarken. HMS Erebus återfanns först 2014 och tvillingfartyget, HMS Terror, två år senare, bland annat via ledtrådar från inuiter som länge genomfört egna expeditioner och genom muntlig tradition fört vidare berättelserna om tragedin. Händelseförloppet är en av de mest mytologiserade i Kanadas historia och har bland annat kommenterats i en essä av Margaret Atwood, ”Concerning Franklin and his Gallant Crew”.

Expedition har blivit något av ett nyckelord i Ida-Lovisa Rudolfssons bildskapande, framförallt på senare år. Det handlar om äventyret, upptäcktsresan och till skillnad från de tidiga broderierna, där människorna befann sig i mer statiska situationer, har de nu försetts med olika farkoster som kan föra dem ut i världen, bort från det hemtama. Ett orosmoment har tillkommit, men också en

ivrighet. Även repet i bilderboken pekar i dessa riktningar. Det säger att det är dags att ge sig av, på uppdrag och själva expeditionen får karaktären av en inre uppgift. Personen i tigerdräkten med det könsneutrala namnet Sam lämnar stenhuset, följer spåren i snön och ger sig in bland träden. Med hjälp av repet blir det möjligt att ta sig över stup och klättra mellan grenverken. Snart kommer Sam också att få en medhjälpare, en kråka som visar vägen, förbi olika svårigheter, fram till ett träd där det hänger en fallskärm uppe i grenverket. I närheten har ett flygplan störtat i snön. Kråkan kommer med repet i näbben och hjälper till att knyta det runt flygplansvingen så att de tillsammans kan dra upp planet och också laga den trasiga vingen. På det sista bilduppslaget ser man tigerdräkten som hänger på en gren och det röda flygplanet som stiger mot horisonten, bort från ön.

Broderandet är en långsam process och det tar många månader att skapa de olika bilderna. När man ser dem första gången är det lätt att gå förbi att det faktiskt är broderier och inte målningar. För Ida-Lovisa Rudolfsson har tekniken i sig blivit något av en livsform. Stygnen och det enträgna arbetet med nål och tråd är själva verktyget som får konturer och övergångar att framträda. Under de första åren använde hon blyerts när hon skissade detaljerna, men det skapade en smutsighet som var svårhanterbar, och hon övergick till bläckpenna. Detta påverkar också själva bildestetiken. Med bläckpenna går det inte att sudda, blir det fel måste hon lappa och laga i bilden. Att saker och ting sätts ihop och skapar nya skikt och mönster, också i själva bildytan, har blivit en konstnärlig metod. På sina ställen får det trasiga eller ofärdiga finnas kvar. Hon gillar när det finns spår av arbetet.

Det finns de som frågat om hon inte skall ställa ut sina teckningar, men det vore att förskjuta fokus från det väsentliga. Det tecknade beskriver hon som en sorts spöken eller skuggestalter. Det är i broderandet det avgörande arbetet sker, i själva stygn sättandet.

Jag får en bild av henne som hon använt under en workshop om broderi och collageteknik, och där hon tecknat av de olika stygn teknikerna och färglagt dem med rött: Förstygn, efterstygn, kedjestygn, stjälkstygn, klyvsöm, läggsöm, schattersöm, plattsöm, flätsöm, korsstygn, flugstygn, snigelsöm, knutsöm, langettsöm, kråkspark. Också här, i det tydliga och konturskarpa, finns en lekfullhet och en äventyrskänsla. Möjligheterna öppnar sig. ”Brodera kan man göra på otaliga vis, upp och ner, hit och dit, och det finns mängder med stygn att använda eller ha som utgångspunkt, oftast hittar man sina egna favoriter.”

På väggen i ateljén hänger ett citat av den amerikanska poeten och essäisten Anne Carson, som Ida-Lovisa Rudolfsson skrivit av från Lundströms bokradio: ”Min uppgift är att bära hemliga bördor åt världen.” Men ordet bära är utbytt mot brodera och plötsligt får citatet andra dimensioner och berättar något om förhållandet mellan tyngd och lätthet i Ida-Lovisa Rudolfssons bilder, om det som människor bär med sig i sina koffertar eller ryggsäckar, det som får dem att färdas bort över vattnet, in i skogarna.

De filosofiska och litterära dimensionerna av broderitekniken fångas på ett träffande sätt i Jessica Hemmings antologi *The Textile Reader*. Här finns bland annat utdrag ur Nathaniel Hawthornes motsägelsefulla 1800-talsroman *The Scarlet Letter*, där huvudpersonen Hester Prynne föder en utomäktenskaplig dotter. Hon straffas av det puritanska samhället och tvingas bära ett broderat A i blodröd färg på sin kappa. Men i själva broderandet visar Hester Prynne en betydande skicklighet och får successivt, under romanens gång, en sorts position i det strikt reglerade och religiöst kodade livet.

Bland de många texterna finns utdrag ur Rozsika Parkers klassiska studie *The Subversive Stitch, Embroidery and the Making of the Feminine*, men också ur Gilles Deleuzes och Felix Guattaris *Tusen platåer* (från kapitlet ”1440: Det slätade och det räfflade”). Men den tydligaste parallellen till Ida-Lovisa Rudolfssons bildskapande finns i de två passagera från Italo Calvinos roman *De osynliga städerna*. Här berättas om staden Ersilia, där invånarna spänt vita,

svarta, grå eller svartvita trådar mellan husens hörn allteftersom de anger släktskap, växling, myndigheter och representation. När trådsystemen blivit för invecklade monterar invånarna ner husen och återuppbygger staden på annan plats. ”Med trådarnas hjälp väver de en stadsplan som liknar den föregående, men som de skulle vilja göra mer invecklad och samtidigt mer regelbunden. Sedan överger de den och flyttar sig själva och husen ännu längre bort.”

Det andra exemplet gäller spindelvävsstaden Ottavia. Den svävar i ett tomrum mellan två tvärbranta berg och har gjorts fast vid de båda branterna med rep, kedjor och hängbroar. ”Detta är stadens grundvalar: ett nät som dels håller den uppe, dels gör det möjligt att färdas i den. I stället för att höja sig över den hänger allt det övriga under den: repstegar, hängmattor, hus av säckväv, klädhängare, terrasser som liknar gondoler, vattensäcken, gaskranar, stekspett, korgar i snören, varuhissar, duschar, trapetser och ringar att leka med, linbanor, ljuskronor, krukor med hängväxter.”

Så många saker som får rum, så många suggestiva detaljer och variationer av likartade teman, människor och djur i olika förklädnader, ting som hjälper dem vidare, system av förbindelser som binder samman och skapar korrespondenser. Ida-Lovisa Rudolfsson visar mig skyddsängeln som hon fått i gåva av vännen och konstnärskollegan Jennie McMillen. En liten träbit bara, men den har vandrat mellan ateljéerna och fungerar som en påminnelse om det som bär upp arbetet. Hon fick den kring 2000, när hon pluggade arkeologi på Umeå universitet och Jennie McMillen läste religionsvetenskap. Ida-Lovisa Rudolfsson ägnade de långa tågresorna till och från Umeå med att brodera och snart blev det en beroendeframkallade aktivitet, en sidoväg in i tecknandet och skrivandet. Sedan har de följts åt, in i den textila konsten, och gick i samma masterklass på HDK. Det är en vänskap som fortsätter.

Hon berättar om utställningen med Lars Tunbjörks bilder som hon och Jennie McMillen såg tillsammans i Stockholm för några år sedan. Här fanns en resonans i själva bildtänkandet, i sättet att arbeta med och framhäva både de

grälla färgerna och de tomma ytorna, det främmande i det vardagliga, det som ännu inte är färdigberättat. En melankoli i de på ytan triviala miljöerna, i vardagsrum, villaträdgårdar och köpcentrum. Spår av tidigare aktiviteter.

För Ida-Lovisa Rudolfsson blev mötet med Lenke Rothmans konstnärskap en avgörande impuls. Strax efter tiden i Umeå, när hon gick på en förberedande konstutbildning i Skinnskatteberg, förstod henne lärare Matti Alsjö att det fanns ett släktskap med Rothmans bildtänkande och han gav henne den stora monografin från 1995 som inleds med en lång essä av Torsten Ekbohm, ”Ett skrin fullt med samlade saker”. Ett fantiserande satte igång, både kring hur bilderna ser ut och de olika ingångarna i Rothmans fräna collageförfarande.

Som överlevande från Förintelsen kom hon till Sverige strax efter andra världskriget och hamnade som svårt sjuk i tbc på sanatoriet i Arvika. På samma sjukhus låg under en tid Ida-Lovisa Rudolfssons farmor, kunde det vara så att de faktiskt träffades? Några år senare, när Ida-Lovisa Rudolfsson hade börjat på HDK, kom Lenke Rothman dit och höll ett anförande. Efteråt signerade hon sin bok *Stygn* och här fanns ingången till en serie hallucinatoriska omvandlingar av det som pågår och det som skulle kunna vara, i sammanställningar av vardagshändelser, dokumentärt material av olika slag och djupdykningar i katastroferna, övergreppen, utsattheten. Ida-Lovisa Rudolfssons sätt att skapa bilder står i förbund med dessa processer där det ena sys ihop med det andra, stygn på stygn på stygn. ”Sy ihop orden. Orden till ett stort täcke. Ord och meningar. Det sedda. Det som sker. Sy ihop.” ”Ta allt av levande och döda. Gör dig synlig och behövd. Språk som omger dig på gatorna.” ”Ett mausoleum för språk. Genomstunget med nål och tråd.” ”När någonting är trasigt, missfärgat, felskruvat, plågsamt, då skall det synas!”

Det handlar om att vara beredd, receptiv för det som sker när detaljer samspekar och bryts mot varandra, när skarvar och övergångar får tankarna att färdas ilsnabbt. Det drömska och det skräpiga, det fula och det undersköna. Vissa saker måste upprepas oändligt många gånger, just som stygn, för att

konsten skall tala. Så uppstår den svindlande enkelheten, en närvaro man inte kommer undan. Ida-Lovisa Rudolfsson nämner Rothmanverket *Spår ett minnesmärke* på Göteborgs konstmuseum, med sin avgjutning av ett järnvägsspår och mitt på rälsen en liten plastboll i gula, blå och röda färgskikt. Kontrasten har en ohygglig verkan.

I sin Expressenrecension av Lenke Rothmanutställningen *Att hopfoga den sönderfallande världen* på Forum för levande historia 2018, skriver Magnus Florin om hur han återvänder flera gånger till den stora målningen *Regn* från 1963. ”Ja, det är verkligen ett regn som pågår – som inte faller utan snarare forsar, oupphörligt och blytungt. Mot den oroligt fläckiga bakgrunden är det hebreiska alfabetet utspritt, stora och små bokstäver i blått, svart och vitt. Blicken söker fäste, men irrar. Skrift och ljud hotar att översvämmas och lösas upp. Högst upp, just i målningens överkant, en svart kvadrat. Även den under upplösning.”

Florin nämner Rothmans scenografi till Strindbergs drama *Påsk* på Dramaten i början av 1980-talet. Hur pjäsens olyckliga familj tog sin tillflykt till en mönstrad matta och en liten bordsduk i vitt, men hur hela deras liv var liksom utställt på gatan. ”Över och under dem syntes vindsförrådet och källaren, med allt undanstoppat, allt som gör sig påmint. Bagaget av gamla familjeporträtt, utnötta plagg, en fågelbur, en totemask, en sparad barnvagn.”

Detta är också betingelser som skapar och bygger upp Ida-Lovisa Rudolfssons bildvärldar. Tingen i hennes broderier väcker undangömda förbindelser till liv. De leder vidare, förbi det till synes enkla och påtagliga, in i transformationszoner där det verkliga och det överkliga byter plats, i en sorts hemlig oreda. Detta har också med disciplinen att göra, med det repetitiva i stygn sättandet. Samma moment om och om igen i ett försjunket görande som ger plats för det obevakade.

Ida-Lovisa Rudolfsson har sedan länge använt beteckningen textilkonstnär om sin egen verksamhet. Hon nämner Annika Ekdahls resonemang, när hon

undervisade på HDK, att prefixet textil är att jämföra med andra materialspecialiseringar som sten, fotografi, film eller text. Med materialkännedomen kommer viktiga kunskaper som både förändrar och möjliggör arbetet. Ida-Lovisa Rudolfsson uppfattar ordet både som en rebellhandling och ett sätt att förstå den konstnärliga identiteten.

Textilkonstnären hör ihop med ett större kollektiv, en dialog som pågår och har pågått länge, där erfarenheter och kunskaper har traderats genom historien, sekel efter sekel.

Länge drömde hon om att få se Bayeuxtapeten i verkligheten och den sista terminen på HDK åkte hon dit, närmast som en pilgrimsresa. Det var första maj när hon tog tåget från Paris till den lilla staden i Normandie, en dag med en speciell feststämning. Det var också mycket som klarnade när hon äntligen fick se det 70 meter långa och en halv meter breda broderiet från tiden strax efter slaget vid Hastings 1066. Det som talade så starkt hade med tidens närvaro i verket att göra, de bleknade färgerna och hur det på sina ställen lappats och lagats. Det fanns en skörhet och en väldig kraft, inte minst i de brutala stridsscenerna, med hästarna som rusar och alla huvuden som rullar. Hon stannade länge i det mörka rummet och vandrade långsamt utmed skildringarna av normandernas erövringskrig, med händelse på händelse som avskiljs av broderade träd, från vänster till höger.

– Jag minns det som en väldigt fysisk upplevelse, hur verket öppnade dörrarna till den oändliga och fantastiska värld som den textila konsten utgör, och att jag fick vara en del av den. Jag har svårt att förklara och förstå varför alla lappar och lagningar tilltalade mig så, men jag tror att det har med själva omsorgen att göra och känslan av pågående rörelse. Det händer så mycket i bilderna, man hittar nya saker hela tiden. Jag älskar verkligen hästarna i blått, rött och gult. Och bården som löper längs hela verket, ovanför huvudberättelsen, med olika avbildade djur med symboliska betydelser som man inte riktigt förstår. Det har jag tänkt flera gånger att jag kanske skulle ta upp som strukturell idé. Det var för

övrigt efter besöket i Bayeux som jag började att arbeta med läggsöm, det hade jag inte gjort tidigare. Stygnen blev ett slags samtal med traditionen, med sättet att skapa rörelse i bildytan.

Det är många konstnärer som influerats av Bayeux tapeten och dess speciella sätt att förmedla berättande förlopp. Ett uppmärksammat exempel är den samiska textilkonstnären Britta Marakatt-Labba, vars 24 meter långa broderi *Historia* återger olika händelser i den samiska historien och som blev något av en sensation när det visades på Documenta 14 i Kassel. Även i Nina Bondesons textila verk, där text och bild kommenterar varandra i form av bokstäver som påminner om gamla kyrkoböcker, finns det ett liknande formtänkande. Många händelser bredvid varandra, ett flöde av olika skeenden.

En annan parallell gäller David Hockneys bilder från de senaste åren, skapade i ett hus i Normandie, inte långt från Bayeuxmuseet. Under pandemin började han att måla popplarna och fruktträden i sin trädgård, en stor mängd målningar gjorda i ipad. I en intervju i tidskriften New Yorker, 17 februari 2022, berättar David Hockney om hur han redan som barn fängslades av Bayeux tapeten. Det var under andra världskriget, kring 1942, och bilderna visades i skolan i ljuset av nazisternas försök att göra en motsvarande erövring av Storbritannien. När Hockney bestämde sig för att skapa sin version av tapeten förstod han omedelbart vad som skiljer de egna bilderna, 220 stycken, från det ursprungliga broderiet. Där Bayeux träden som avdelar de olika händelserna ser ungefär likadana ut, i mönster som upprepas om och om igen, ändrar de sig i Hockneys version beroende på årstiderna. Detta hade i sin tur med pandemin att göra. I stället för att förflytta sig i världen, från utställning till utställning, befann sig Hockney nu på en och samma plats och kunde notera de gradvisa skiftningarna. Han berättar om ett samtal med kläddesignern Celia Birtwell, hon som finns avbildad i målningen ”Mr and Mrs Clark and Percy”, om pandemins effekter. För första gången hade hon nu, som 80-åring, noterat vårens alla skiftningar och mikroförändringar, från början till slut.

Ida-Lovisa Rudolfsson har sin egen trädgård och det som sker i ateljén står i relation till det som växer utanför. Inte så att hennes broderier avbildar naturen, men spåren som uppstår berättar om gradvisa förskjutningar där världen byter skepnad. Det som ändrar sig pågår alldeles intill, precis bredvid.

När *Efter stormen* till slut kommer ut, får jag och Sara ett signerat exemplar där Ida-Lovisa Rudolfsson citerar bob hund-sången "Indianernas park": "Ett sus genom andra, det blir vårt mål". Så får flickan med indianfjädern, som då och då dyker upp i hennes bilder, en förankring i en större motivvärld. Det som släpper taget och beger sig vidare, ut från bilderna, motsvarar skeendet i Franz Kafkas kortnovell "Önskan att bli indian": "Om man ändå vore indian, alltid på språng, hela tiden lätt skälvande av att marken skalv när man lutade sig fram och låg som ett streck genom luften på den galopperande hästen, tills man släppte sporrarna, ty det fanns inga sporrar, tills man släppte tyglarna, ty det fanns inga tyglar, och man knappt såg marken framför sig som en nyslagen äng; huvud och hals på hästen hade man redan släppt."